

احساس و اژه‌ها

مسابقه مهارتی دانش آوزان دوره اول متوسطه
در رشته زبان و ادبیات فارسی

سرشناسه	جشنواره نوجوان خوارزمی (نخستین: ۱۳۹۴: مشهد)
عنوان و نام پدیدآورندگان	احساس واژه‌ها مسابقه مهارتی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه در رشته زبان و ادبیات فارسی/مولفین: رمضان نیری- [و دیگران]: [تهیه و تنظیم] اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان رضوی، معاونت آموزش متوسطه، اداره آموزش دوره اول متوسطه.
مشخصات نشر	مشهد: مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب.
مشخصات ظاهری	۱۶۸ص
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۴۲۹-۹۱۲-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
موضوع	شاگردان - ایران - آثار و نوشته‌ها - نثر فارسی - مجموعه‌ها
یادداشت	مولفین: رمضان نیری، سعیدسلطانی، محمد عیسی پارسازاده، علیرضا اسماعیلی، مریم زارع رشکوتیه
شناسه افزوده	ایران. وزارت آموزش و پرورش. اداره کل آموزش و پرورش استان خراسان رضوی. اداره آموزش دوره اول متوسطه
بندی کنگره	۱۳۹۵ ج۲ش/PIR۴۰۰۷
ردمبندی دیوبی	۸۱۶۰/۸۹۱۲۸
شماره کتابخانه ملی	۴۳۲۵۴۶۲

نام کتاب احساس واژه‌ها جشنواره دانش آموزی خوارزمی خراسان رضوی
پدیدآورندگان رمضان نیری، سعیدسلطانی، محمد عیسی پارسازاده، علیرضا اسماعیلی،

مریم زارع رشکوتیه
معاونت آموزش متوسطه اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی

ویراستار محمد عیسی پارسازاده
ناشر مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب

صفحه‌آرایی علی فیض آبادی

طرح جلد حوا فیضی نژاد

نوبت چاپ اول ۱۳۹۵

قطع وزیری

شمارگان ۲۷۰۰ نسخه

قیمت ۵۰۰۰ تومان

چاپ دقت

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۴۲۹-۹۱۲-۴

مرکز پخش: مشهد، خیابان امام خمینی، جنب اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی
بازرگانی: (۰۵۱)۳۲۲۸۱۴۱۰ (سفارشات: (۰۵۱)۳۲۲۸۳۴۲۲ دفتر نشر: (۰۵۱)۳۲۲۸۰۱۶۷
Web site - www.zarihaftab.ir Email - zarihaftab@gmail.com

«حق چاپ محفوظ است»

پیام مدیر کل آموزش و پرورش استان خراسان رضوی

با سلام

محوری‌ترین هدف سند تحول بنیادین، تعلیم و تربیت تمام ساحتی و هدایت دانش‌آموزان برای رسیدن به حیات طیبه است یعنی آنکه دانش‌آموزان را تک ساحتی بار نیآوریم و از ضروریات این امر اینست که عملکرد آموزش و پرورش بجای دانش‌آموزی، متکی بر کنش‌آموزی باشد و برای رسیدن به این مهم باید دانش‌آموزان را در شش ساحت، مورد تعلیم و تربیت قرار دهیم.

یکی دیگر از آموزه‌های مهم سند تحول بنیادین «چرخش به سمت تحول‌آفرین» است بدین معنا که دائماً موقعیت‌ها و فرصت‌های جدید یادگیری برای دانش‌آموزان فراهم خلق کنید و همه فرصت‌ها را به فرصت یادگیری تبدیل کنید که در این راستا ۱۵ جریان علمی، فرهنگی و هنری در آموزش و پرورش فعال است که از کف مدرسه تا شهرستان تا قطب استان و تا سطح کشوری جاری است و یکی از بهترین موقعیت‌های یادگیری رشدآفرین دوره اول متوسطه، جشنواره علمی، مهارتی، پژوهشی نوجوان خوارزمی است که از مجموع رشته‌های این جشنواره، رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی به تنهایی حداقل در ۲ ساحت تعلیم و تربیت زیباشناختی و هنری و تعلیم و تربیت علمی و فناورانه منشا اثر بوده و با رویکرد انتخاب جهت‌دار تصاویر حتی می‌تواند ساحت‌های دیگر را نیز تحت پوشش قرار دهد.

با ایجاد این موقعیت بی‌بدیل یادگیری، دانش‌آموز در این حوزه به یادگیری پایدار دست یافته و به مهارت‌های ادبی، نوشتاری و خوانشی مسلط می‌شود و ذوق هنری و زیباشناختی پیدا می‌کند و نشانه‌های خداوند را در خلقت زیبایی‌ها درک می‌کند و باعث می‌شود که هنرمند بار بیاید و بتواند از طریق روش هنرمندانه استعدادهای طبیعت را بشناسد و به دیگران بشناساند و از این استعدادهای زیباشناختی لذت ببرد.

سیدجواد حسینی

مدیرکل آموزش و پرورش استان خراسان رضوی

رئیس دبیرخانه کشوری جشنواره نوجوان خوارزمی

حرف نخستین ز سخن در گرفت
چشم جهان را به سخن باز کرد

جنبش امل که قلم برگرفت
چون فلک آمد شدن آغاز کرد

مقدمه

زبان و ادبیات فارسی، این نه‌اندیشه‌ها، باورها و شکوه فکری فرهنگ ایرانی است و به عنوان میراثی فاخر فرهنگی از گذشته تا به امروز انتقال یافته است. برگ برگ زرین فرهنگ و ادب پارسی را آثار منظوم و منثوری در برگ نه‌اندیشه است که بیانگر غنای اندیشه و بینش ایرانیان است. از این رو برای رشد و بالندگی زبان و ادب پارسی نیاز به تغییراتی در محتوای کتاب‌های درسی و نحوه آموزش آن با محوریت مهارت، ضروری به نظر می‌رسید.

خوشبختانه در رویکردهای حاکم بر برنامه درسی و آموزش مهارت‌های نوشتاری مورد توجه جدی است؛ مهارت‌هایی همچون خوب دیدن، خوب کردن، خوب بساختن، گفتن، خواندن، نوشتن، تفکر و اندیشه، نقد و تحلیل و بهره‌گیری از ابزارهای مختلف مانند بویایی، چشایی، لامسه و ...

مشکل اساسی که در بین دانش‌آموزان مشاهده می‌شود و در تدریس کمتر به آنها پرداخته می‌شود، توجه به این مهارت‌هاست. به ویژه دو مهارت «خواندن» و «نوشتن» زیرساخت و پایه تمام دروس است، زیرا لازمه درست نوشتن؛ درست اندیشیدن و داشتن ذهن منظم است. بنابراین این مهارت‌ها در تمام مراحل تحصیلی و زندگی فرد و همچنین در دیگر دروس تجلی می‌یابد. برای رسیدن به این اهداف، اهمیت دادن به فعالیت‌های نوین، علمی و

روشمند در فرآیند نوشتن و آفرینش متن، دیگرگونه اندیشیدن و دیگرگونه دیدن و دیگرگونه زیستن که حاصل افزایش تجربه خواندن است و... از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

بسیار مفتخریم که استان خراسان رضوی برای نخستین بار در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ مسابقه علمی، ادبی «تصویرخوانی و تصویرنویسی» را در رشته زبان و ادبیات فارسی با عنوان «احساس و آوازه‌ها» در جشنواره نوجوان خوارزمی طراحی و اجرا نمود. برگزاری این مسابقه در چهار سطح آموزشگاه، منطقه، قطب و استان هم‌اکنون ادامه دارد.

جشنواره نوجوان خوارزمی در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ در رشته زبان و ادبیات فارسی، ملی و کشوری، در این اتفاق در رشته ادبیات و نیز در سایر رشته‌ها، اقدامی نو و فرخنده بود. زیرا نخستین بار بود که مسابقه‌ای دانش‌آموزی و آن هم در حوزه درس نگارش و انشا (آموزش مهارت‌های نوشتاری) در سطح ملی برگزار می‌شد. هم‌اکنون این جشنواره ششمین سال را در استان خراسان رضوی و در بین استان ملی و کشوری را در محور زبان و ادبیات فارسی تجربه می‌کند.

بی‌شک برنامه‌ریزی، اجرا، نظارت، آوری و ویراستاری در حوزه فعالیت‌های ادبی از ظریف‌ترین و حساس‌ترین کارهاست. از همکاران پر تلاش اداره آموزش دوره اول متوسطه استان به ویژه آقایان سلطانی، اسماعیلی و سیم راعی نیز دبیران فرهیخته متعددی که با جشنواره نوجوان خوارزمی در محور زبان و ادبیات فارسی همکاری داشته‌اند. بزرگوارانی همچون محمدعیسی پارسا زاده، داوود رضا زاده مقدم، محمد بهرامی، احمد خوشدل نظامی، آرش اکبری مفاخر، نرگس طاهرنیا، زهراخلیل‌نیا، فرحناز جلالی، مهدی بایه، نرجس نیستانی و معصومه هاشمی زاوه. همچنین در مراحل قطبی، منطقه‌ای و آموزشگاهی نیز بسیاری دیگر از دبیران زبان و ادبیات فارسی در مناطق چهل و هفت گانه استان به این امر مهم پرداخته‌اند که از یکایک این همکاران گرانقدر سپاسگزاری و تقدیر می‌شود.

نیروی معاون آموزش متوسطه

تأیید استان ۹۵

مروری کوتاه بر:

آموزش تصویر خوانی / تصویر نویسی، نگارش و خوانش

جشنواره نوجوان خوارزمی در رشته زبان و ادبیات فارسی در سه بخش به شرح زیر برگزار می شود.

بخش نخست: تصویر خوانی

۱. ابتدا دانش آموز عنوانی کوتاه، مناسب و زیبا برای تصویر انتخاب می کند.
۲. جزئیات تصویر در این بخش دانش آموز هر آنچه را که از برون و ظاهر تصویر مشاهده می کند و می بیند، در قالب یک یا دو بند به صورت جمله های توصیفی و کاملاً آزاد و خلاقانه و با توجه به ارتباط عناصر و پیکر تصویر و بدون توجه به ساختار کتاب (مقدمه، بدنه و نتیجه) می نویسد. (بین ۱۰-۵ - سر)
۳. پیام تصویر: در این مرحله دانش آموز پیام و یا پیام هایی که از تصویر برداشت می کند در یک بند می نویسد. (۵-۲ سطر)

بخش دوم: نگارش

۱. ابتدا دانش آموز از تصویر ارائه شده، یک «موضوع کلی» انتخاب می کند.
۲. دانش آموز برای موضوع انتخابی خود، به روش پرس و جو، با توجه به تصویر (برونه و درونه تصویر و ارتباط تصویر با مسایل اجتماعی) معناسازی و خردش سازی می کند.
۳. نوشتن بند مقدمه: دانش آموزان خوشه سازی ها و معناسازی ها را در بند مقدمه، معرفی کلی می کند. در واقع دانش آموز، در این بخش، مقدمه متن خود را می نویسد. به بیان دیگر نویسندگان؛ بخش مقدمه را به معرفی موضوع و بیان ایده اصلی خود از موضوع، اختصاص می دهد. می توان گفت؛ نویسندگان در بند مقدمه طرز تفکر و برداشت خود را از موضوع می نویسند.

۴. نوشتن بند تنه / بدنه: بند تنه بخش اصلی نوشته است. در این بخش نیازی نیست که دانش آموز هر آنچه در تصویر می بیند؛ تمام اجزا را بنویسد. زیرا مشاهدات خود را از تمام اجزا و عناصر در بخش تصویر خوانی (توجه به جزئیات) نوشته است. آنچه ارزش دارد؛ این است

که دانش‌آموز، آن سه یا چهار کلیدواژه را که از تصویر ارائه شده، معناسازی کلی انجام داده است و در واقع بخش یا بخش‌هایی از تصویر، ریز موضوع نوشته‌اش در بندهای تنه قرار گرفته است؛ در بند بدنه به صورت جمله موضوع می‌نویسد و جملات موضوع را با شرح، تفسیر، توضیح، دلیل، تأیید و ... تقویت، پشتیبانی و حمایت می‌کند.

در واقع هریک از معناسازی کلی، موضوع نوشته فرد در بندهای تنه خواهد بود. به طور مثال اگر دانش‌آموزی یک موضوع کلی انتخابی از تصویر را، چهار واژه، خوشه‌سازی و معناسازی کرده باشد، هریک از آن واژه‌ها؛ موضوع یک بند در بخش بدنه خواهد بود. بنابراین بند بدنه چهاربند خواهد بود.

۵. بند نتیجه: آخرین بخش نوشته دانش‌آموز، بند نتیجه است. در این مرحله دانش‌آموز می‌بایست از نوشته‌اش جمع‌بندی تأثیرگذار و تفکربرانگیز داشته باشد. متن تولیدی فرد در پایان می‌بایست فرجام‌موش، حکم‌انگیز و تأثیرگذار باشد.

بخش سوم: خوانش

دانش‌آموز فقط بخش نگارش را ابرای خوانش دارد و نیازی نیست که بخش اول نوشته (تصویرنویسی: انتخاب عنوان، جزئیات تصویر و پیام تصویر) را بخواند. در این کتاب، نوشته‌ها و انشاهای تمام دانش‌آموزان برگزیده استان و راه‌یافته به مرحله استانی که چهار گروه استان را در بر دارد؛ چاپ شده است تا «نیزه‌ای باشد برای ادامه دادن به نوشتن».

مطالب و نوشته‌های کتاب پیش رو، دست‌نوشته‌های دانش‌آموزان پایه هفتم در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ در مرحله استانی رشته زبان و ادبیات فارسی جشنواره نوجوان خوارزمی استان خراسان رضوی است. این مسابقه برای اینکه تمام دانش‌آموزان استان را پوشش دهد و انگیزه بیشتری برای حضور دانش‌آموزان و دبیران ایجاد نماید؛ استان را از نظر برخورداری و کم‌برخوراری امکانات آموزشی به چهار منطقه تقسیم نموده است. گروه الف: در این گروه دانش‌آموزان برخوردار استان تحصیل می‌کنند. گروه ب: در این گروه دانش‌آموزان متوسط استان تحصیل می‌کنند. گروه ج: در این گروه دانش‌آموزان کم‌برخوردار تحصیل می‌کنند.

گروه خاص: در این گروه دانش آموزان مدارس استعدادهای درخشان، نمونه دولتی، شاهد و غیرانتفاعی تحصیل می کنند.

در کتاب حاضر امانت در نوشته های دانش آموزان رعایت گردیده است و تمام نوشته ها چاپ شده است. فقط غلط های املایی و مباحث نگارشی که نادرست بود، اصلاح شده است. از اصلاحات نشانه های نگارشی که زیاد برجسته نیست و موجب بدخوانی نمی شود؛ پرهیز شده است. علاوه بر آن جمله هایی که از نظر ساختاری و مفهومی ایراد داشت و موجب دیریابی در درک و فهم نوشته می شد؛ در متن دانش آموزان اصلاح شده است و در پاورقی، اصل نوشته به جملات دانش آموزان آورده شده است.

تصاویر مربوطه توسط کمیته فنی داوری جشنواره ارائه و پس از تصویب اداره کل آموزش و پرورش چاپ و پخش گردید. طی برگزاری یک آزمون هماهنگ در اختیار دانش آموزان شرکت کننده قرار می گیرد. تصویر سی و سه نفری که در سمت راست بعد از جلد چاپ شده است؛ تصویر انتخابی دختران است. تصویر سی و سه نفری که قبل از جلد کتاب، تصویر انتخابی پسران است. دانش آموزان دختر در یک روز مشخص و شرکت کنندگان پسر در روز دوم مسابقه در مدت ۱۲۰ دقیقه در یک مکان مشخص و در شرایط یکسان به رقابت پرداختند و بعد از پایان مسابقه نوشتاری به شرکت کنندگان حدود ۲۰ دقیقه فرصت داده شد که بخش نگارش را به تمرین بپردازند. پس از پایان ۲۰ دقیقه هریک از شرکت کنندگان به طور جداگانه و انفرادی در حضور ۴ داور بخش نگارش این مسابقه را اجرای خوانش می کنند. داوری بخش نوشتاری بعد از پایان یافتن داوری بخش خوانش انجام پذیرفت. هریک از شرکت کنندگان، را ۴ داور به طور جداگانه ارزیابی نمودند. جمع امتیازهای خوانش و نوشتاری، نفرات برتر مسابقه را تعیین نمود که در اختتامیه جشنواره از تمام شرکت کنندگان به طور عام و نفرات برتر (اول و دوم) ۴ گروه و به تفکیک جنسیت به طور خاص، تقدیر انجام گرفت.

شرح و تفسیر ملاک های ارزیابی جشنواره نوجوان خوارزمی در رشته زبان و ادبیات فارسی

۱. انتخاب عنوان زیبا برای تصویر: یکی از مهارت های اساسی در نگارش «نام گذاری»

است. انتخاب نام مناسب جز آنکه نشانه لطف و ذوق و هنرمندی نویسنده است، باعث جلب

توجه خواننده نیز می‌شود؛ اما در اینجا قرار است دانش‌آموز برای تصویر مورد نظر عنوان و نام مناسب انتخاب نماید. بنابراین عنوان زیبا، عنوانی است که در ارتباط با تصویر و کوتاه باشد. اگر به صورت ترکیب و دوکلمه‌ای باشد؛ بهتر است. واضح باشد و عنوان، کلی باشد به گونه‌ای که بتوان مفهوم عام‌تری از تصویر برداشت کرد.

۲. نگاه نو و خلاقانه به تصویر: خلق به معنای آفریدن نو و نوآفرینی است. بنابراین باید دیدگاهی متفاوت از دیگران داشته باشیم. این نگاه نو و خلاقانه در تمام بخش‌های تصویر جاری است. یعنی باید در انتخاب عنوان و هم در بخش جزئیات تصویر و هم در بخش درک مناسب از عناصر و پیکره تصویر، این نگاه خلاقانه را در نظر گرفت. کسی می‌تواند به نگاه نو دست یابد که رهاشدگی در نوشتن را تمرین کرده باشد و ذهنی آزاد و پویا داشته باشد و ذهنش دفتار مسائل تکراری نباشد. در این جا باید متذکر شد که نسبت به تصویر، نگاه متفاوت داشته باشیم، نگاهی که هم دربرگیرنده مفهوم تصویر باشد و هم نویسنده بتواند به درونه تصویر برسد و درونه تصویر را درک و کشف کند. برونه و ظاهر تصویر یک بحث است که رنگ و خطوط و حجم و... با هم در یک مجموعه یک تصویر کلی را می‌سازد و مفاهیمی را منتقل می‌کند. اما درونه تصویر بحث مهم‌تری است که باید به آن پرداخته شود و نویسنده بتواند به اعماق تصویر برود و مفاهیم را درک کند و با مسائل جامعه ارتباط دهد.

۳. توجه به جزئیات تصویر (رنگ، خطوط، حجم و...) نویسنده در این بخش، هرآنچه از برونه تصویر شامل رنگ‌ها، خطوط و هر پدیده‌ای که می‌بیند، را آنچه از درونه تصویر (پرواز ذهن به درون تصویر و پس‌زمینه‌های تصویر) می‌بیند؛ شامل می‌کند و نویسنده همه را به صورت جملات انشایی، خلاقانه و زیبا و منسجم بنویسد. این بخش را می‌توان با استفاده از حواس پنجگانه و حتی ارتباط درونی با تصویر به رخ کشید.

۴. درک مناسب از عناصر و پیکره تصویر: این ملاک، ارتباط تنگاتنگی با اجزای بالا دارد. یعنی عنوان و جزئیات تصویر و نگاه نو را نیز شامل می‌شود. و پیام تصویر را نیز اختصاصی دربر می‌گیرد. اما مقصود آن است که نویسنده از تمام اجزا و عناصر و کل تصویر، یک یا چند برداشت، پیام، درک مناسب، عمیق و گسترده را کشف کند و آن درک پیام و برداشت نیز نو و خلاقانه باشد به گونه‌ای که تاکنون کسی به آن دست پیدا نکرده است.

بخش نگارش

انتخاب موضوع: برای نوشتن، نیاز به موضوع داریم. بنابراین در گام نخست باید موضوعی را از تصویر انتخاب کنیم. موضوع را در راستای تصویر (برونه و درونه) معنا سازی و خوشه سازی می‌نماییم. این اقدام می‌تواند در ذهن و یا در پیش نویس انجام گیرد.

۵. خوش‌آغازی: «در روزگاران گذشته، نویسندگان به چگونگی آغاز نوشته بسیار توجه داشته‌اند. هر نوشته‌ای بنابر موضوع آن شروعی خاص داشت که به آن «حسن مطلع» می‌گفتند. شروع نوشته باید حتماً در ارتباط با کل موضوع باشد. شما می‌توانید با کلمات و جملات آغازین نوشته خود شنونده و خواننده را متوجه موضوع مورد نظر خود سازید. در زندگی روزانه نیز هرگاه بخواهید خبر خوش یا بدی را به کسی بدهید، ضمن بیان یک مقدمه سعی می‌کنید از کلمات مناسب برای ابلاغ آن خبر استفاده کنید. باید سعی کنید از نوشتن مقدمه‌هایی که با موضوع نوشته ارتباطی ندارند؛ پرهیز کنید. شروع کردن نوشته با شعر نیز راهی مؤثر برای پرداخت انشاس است. برای مثال می‌خواهیم درباره «باران» انشایی بنویسیم. می‌توانیم انشای خود را با این شعر شروع کنیم. آخر برگ سفرنامه باران این است: که زمین چرکین است».

خوش‌آغازی یعنی نویسنده در بند مقدمه بتواند شروع، آغاز مناسب و در ارتباط با موضوع تصویر داشته باشد. به چند شیوه می‌تواند باشد. چنان‌که در کتاب‌های درسی نیز آمده است؛ شروع نوشته می‌تواند با یک بیت و یا شعر و جمله حکمانه باشد. می‌تواند با پرسش و طرح سؤال، آغاز نماید. می‌تواند با خبر داغ و تازه شروع کند. یا اینکه نویسنده از خودش متنی تولید نماید که به کلیت موضوع بپردازد و یا می‌تواند موضوع را معنا سازی و خوشه سازی نماید و آنها را در بند مقدمه به طور کلی و به طور مؤثر و زیبا بیان نماید. سرانجام می‌توان گفت که شروع نوشته بستگی به توان نویسنده فرد دارد و می‌تواند فراتر از تمام این اصول و قواعد باشد ولی باید در ارتباط با موضوع و کل نوشته و بندهای بدنه باشد. در یک کلام باید گفت که مطرح کردن و معرفی کلی موضوع در بند مقدمه می‌آید.

۶. بیان مناسب اندیشه و برداشت نویسنده از موضوع: برداشت نویسنده از موضوع می‌تواند در بند مقدمه بیاید و نیز می‌تواند جمله‌های موضوع هر بند باشد. به عبارت دیگر، آن معناسازی‌ها و خوشه‌سازی‌ها را در بند بدنه به عنوان جمله موضوع بیاورد و در ادامه اندیشه و طرز تفکرش از موضوع را در مقدمه و یا جمله موضوع هر بند بنویسد. در واقع جمله موضوع هر بند بدنه از طرز تفکر و برداشت نویسنده از موضوع، مشخص می‌گردد. (برگرفته از کتاب پرورش هنر استدلال، ۱۳۴)

به بیان دیگر، در گام نخست نویسنده از تصویر یک موضوع انتخاب می‌کند. در گام دوم موضوع را معناسازی و خوشه‌سازی می‌کند و آن خوشه‌ها را به طور کلی در بند مقدمه معرفی می‌نماید. گام سوم: نویسنده از موضوع برداشت خودش را می‌نویسد و اندیشه‌اش را از موضوع به طور مناسب بیان می‌کند و این گام سوم در بند مقدمه و نیز به گونه‌ای دیگر و با جمله متفاوت در جمله موضوع هر بند می‌آید. بیان اندیشه و نوشتن ایده در بخش مقدمه و بدنه با توجه به موضوع که ممکن است موضوع عاطفی باشد و یا وطنی و ملی باشد متناسب با موضوع از واژگان عامانه و احساسی و یا واژگان و ترکیبات فخیم و استوار و غرور انگیز استفاده می‌گردد. به هر حال به توجه به موضوع برای بیان مناسب اندیشه از واژگان و ترکیبات و اصطلاحات خودش باید بهره جست.

۷. اثبات و استدلال مناسب و پشتیبانی طرز نگرش در بند بدنه: همان‌طور که در بند مقدمه موضوع مطرح شده بود؛ در بندهای بدنه، اثبات موضوع مطرح می‌شود و این امر بسیار مهم است. پس وقتی نویسنده ایده خودش را از موضوع در بند مقدمه معرفی می‌کند و سپس آن ایده‌ها را در بندهای بدنه به شکل جمله موضوع مطرح می‌نماید؛ باید به نحوی خاص، آن ایده‌ها را اثبات و پشتیبانی نماید. چگونه؟ نویسنده از منابع مختلف ادبی همچون شعر، مثل، حکایت، و یا شیوه‌های دیگر چون استدلال، مقایسه و تحلیل و تفسیر، جانشین‌سازی، دگرگونه دیدن، و در مجموع از راه‌های پرورش ذهن و شیوه‌های فعال‌سازی ذهن برای اقناع مخاطب بهره‌برداری کند. راه‌هایی دیگر که می‌تواند از آنها در بند مقدمه و این بخش برای پروراندن موضوع و از زوایای متفاوت به موضوع بنگرد؛ استفاده از شش کلاه تفکر است. یعنی نویسنده با کلاه سفید (رنگ خنثی و منفعل)، (کلاه سیاه منفی‌نگری غیر عاطفی و همراه

با دلیل و استدلال نه منفی‌گرایی احساسی)، (کلاه قرمز شور و هیجان و نگاه احساسی و غیراستدلالی)، (کلاه زرد بیانگر جنبه‌های خوش‌بینانه و مثبت است)، (کلاه سبز نشانه رویش و باروری است و از این کلاه و زاویه دید جهت ابراز ایده‌ها و راه‌حل‌های جدید و خلاقانه استفاده می‌شود) و (کلاه آبی، وظیفه سازمان دادن اندیشه‌هاست. کلاه آبی تفکرات را نظم می‌بخشد و برنامه‌ریز تفکرات انسان است. در بند مقدمه (به صورت خوشه‌سازی از زوایای گوناگون) و در بند بدنه نیز می‌توانیم از این زوایا به موضوع بنگریم و انشای تحلیلی و انتقادی ارائه دهیم. بنا بر این از هر روشی که استفاده شود همه باید ذهن مخاطب و خواننده را اقناع کند. (به زبان ساده می‌توان گفت که نویسندگان در بند بدنه، به طور ماهرانه و هنرمندانه به پشتیبانی، حمایت، اثبات استدلال، شرح، توضیح و تفسیر موضوع و جملات موضوع در بند تنه پردازد).

۸. توجه به انسجام متن و رعایت نظم ذهنی نوشته: یعنی متن نویسنده در تمام بندها انسجام داشته باشد و نظم ذهنی و نقیضات (داشتن موضوع، بند مقدمه، بندهای بدنه و بند نتیجه) رعایت شده باشد و در پایان هر بند آوردن جمله‌ای با جمله موضوع بند بعدی پیوند و ارتباط برقرار نماید. به عبارت دیگر رعایت بند بدنه وحدت موضوع به صورت طبیعی رعایت شده باشد و نویسنده در سراسر نوشته از اصل موضوع درونیافتد و فاصله نگیرد و تمام بحث‌ها، مثال‌ها، استدلال‌ها، آرایشگری‌ها و اجزای نوشته با هم آمیخته‌گی کامل، پیرامون موضوع اصلی دور بزنند و تأثیری واحد بر ذهن مخاطب نگذارند.

۹. خلاقیت و بهره‌گیری از زبان ادبی و ترکیب‌های زیبا و خوش‌ساخت: نوشته دانش‌آموز باید از عنصر ادبی و رنگ و بوی ادبی خالی نباشد. بدین گونه که واژگان و ترکیبات به کاررفته در متن، زیبا، نو، خلاقانه، خوش‌ساخت و خوش‌ترکیب باشد. به بیان دیگر خلاقیت، نگاه نو و متفاوت داشتن به موضوع و پرداخت و پردازش آن در نوشته، به چشم بخورد. نویسنده واژگان و ترکیباتی را در نوشته‌اش استخدام کند که گویی در هیچ به کار نرفته است. با این وجود درک درست این ملاک سه راهکار پیشنهاد می‌گردد. نخست استخدام زبان ادبی باید برای آسانی درک مطلب باشد. دوم اثر و نوشته را زیبا و جذاب نماید. سوم از خواننده و مخاطب رفع خستگی نماید نه آنکه خواننده را از درک مطلب باز دارد و یا خسته و ملول کند.

۱۰. جمع‌بندی تأثیر‌گذار و تفکربرانگیز: بند پایانی نوشته نتیجه نام دارد. این بند باید با سبک و شیوه‌ای خاص و خلاقانه که ویژه سبک نوشتاری دانش‌آموز است؛ به گونه‌ای خلاقانه به جمع‌بندی بپردازد به گونه‌ای که در خواننده، این احساس ایجاد شود که مطلب به گونه‌ای خاص و شیوا به پایان رسیده است و خواننده را به تأمل واداشته است. در حقیقت نویسنده باتوجه به زمینه‌ای که در متن فراهم ساخته است؛ دیگر بار به شکل موجز و رسا و با نحوه جمله‌بندی متفاوت و کاربرد واژگان و اصطلاحات متمایز از متن اصلی، مهارت خود را در جمع‌بندی به رخ می‌کشد به گونه‌ای که بر روی مخاطب تأثیر بگذارد و خواننده را به تفکر وادارد و این مسأله هرچه ماهرانه‌تر نوشته شود؛ ذهن مخاطب بیشتر درگیر خواهد بود.

۱۱. درست‌نویسی (رعایت نشانه‌های نگارشی، املا صحیح واژگان، دستور زبان و خط خوش): این ملاک‌ها را باید به آموخته‌های دانش‌آموز از کتاب‌های درسی در طول سالیان تحصیل می‌باشد. انتظار این است که این ملاک نیز در خدمت رسایی و روشن‌سازی بیان نویسنده و آسان‌سازی درک متن برای خواننده باشد.

۱۲. ارتباط متن با تصویر ارائه شده: بخش نگارش باید با تصویر و موضوع برگرفته از تصویر همخوانی و ارتباط داشته باشد. خواننده و مخاطب باید بتواند پیوندی با موضوع برگرفته از تصویر ایجاد نماید، البته برخی نوشته‌ها بخش نگارش دیرپای هستند و نیاز به تأمل بیشتری دارند و این وظیفه خواننده است که بتدایا، تباط متن و تصویر را کشف و درک نماید.

۱۳. خوش‌فرجامی (فرود مناسب): این ملاک مربوط به همان نتیجه است که می‌تواند فرود مناسب داشته باشد ولی تفکربرانگیز نباشد و یا در حالی که تفکربرانگیز و تأثیر‌گذار هست؛ فرود و فرجام خوشی داشته باشد و به دل بنشیند و لذت‌بخش و امیدوارکننده باشد و درمجموع پایان دل‌انگیزی داشته باشد.